

De Journalist

Magazine van de VVJ

België-Belgique

P.B.

8900 IEPER 1

3/8136

Afgiftekantoor Ieper

Die nieuwe hoofdredacteur
vindt mijn stuk te saai!

...alsof hij weet wat de
lezers volgende maand
interessant zullen vinden!

Hoofdredacteurs tussen wal en schip

'Raad voor de Journalistiek' opgericht

Fotopersprijs Vlaanderen: winnende foto's

Nieuws uit de verenigingen

Raad voor de Journalistiek formeel opgericht	4
De zeven grootste misverstanden rond de Raad voor de Journalistiek	5-6
De werkzaamheden van de werkgroep Raad voor de Journalistiek	7

Dossier

Tussen wal en schip, de hoofdredacteur Rudy Collier: Op het einde van de band neem ik eigen beslissing	8
Philip Hilven: Zoeken naar billijke oplossingen	9
Dirk Veldeman: Vanuit gedrevenheid financiële taken erbij nemen	
Paul Daenen: Ik zou geen andere titel willen	
Ivo Vandekerckhove: Knopen doorhakken doe ik	10
Jos Bouveroux: Kwetsbare positie	
Guido Van Liefferinge: Flexibele structuur creëren	
Paul De Baere: De hoofdredacteur 'onthoofd'	11
College van hoofdredacteurs: informeel contact	
Van man-met-tuffertje naar Captain of Industry	12

Actueel

Richard Swartenbroekx overleden	13

Nieuws uit de verenigingen

VVJ zoekt halftijdse secretariaatskracht	13

Actueel

VUM: Gaten op redactie worden realiteit	14
Freddy De Pauw (DS): Nationale CAO was te verkiezen	

Boeken

Nog lang niet weg uit Congo	15

Onder Embargo

15

Nieuws uit de verenigingen

Waar samengewerkt kan worden, kan winst gemaakt worden	16

Mens achter het nieuws

Piet Schepens: Voor elke journalist zitten er drie op andere diensten	17
Vlaamse persfotografen in onstabiele beroepssituatie	18-19

Vanaf heden krijgen alle lezers bij De Journalist ook de Nieuwsbrief van het Internationaal Perscentrum Vlaanderen toegestuurd.

Cartoon van Kim Duchateau.

Magazine van de Vlaamse
Vereniging van
beroepsJournalisten

3de jaargang
12 maart 2002, nummer 46
Verschijnt maandelijks

Redactieraad

Jan Backx
Laurent Coppens
Pol Deltour
Farid El Mabrouk
Wout Pittoors
Luc Standaert
Luc Vanheerentals

Redactie en coördinatie

Ann Deceunynck
Internationaal Perscentrum Vlaanderen
Grote Markt 40
2000 Antwerpen
Tel. 03/290 63 73 - 0478/38 10 35
Fax 03/232 21 30
de.journalist@pandora.be
ann.deceunynck@euronet.be

Abonnementen en advertenties

Lisbeth Moons
Vlaamse Vereniging van
BeroepsJournalisten
Résidence Palace
Blok C - Lokaal 2232 (2de verdieping)
Wetstraat 155
1040 Brussel
Tel. 02/235.22.70
Fax 02/235.22.72
avbb@belgian-journalist.be

Vormgeving

Prepress Publiwest

Drukkerij

Publiwest N.V.
Drukkerij Sansen
Nijverheidslaan 5
8970 Poperinge
Tel. 057/33 67 21
Fax 057/33 40 18

Lid van de Unie van Uitgevers van de
Periodieke Pers

VLAAMSE
VERENIGING VAN
BEROEPSJOURNALISTEN

Ze is er!

Zullen we 6 maart 2002 toch maar een beetje een historische datum voor de Vlaamse journalistiek noemen? Tijdens een kleine plechtigheid (nou ja) in Résidence Palace hebben op die dag immers niet alleen wij van de VVJ, maar ook onze collega's van de VJPP, en de vertegenwoordigers van de Vlaamse Dagbladpers, van de federatie van weekbladen en magazines Febelma, van de uitgevers van de periodieke pers, en een hele rist audiovisuele media en productiehuisen, hun handtekening gezet onder de statuten van de vzw 'Raad voor de Journalistiek'.

Daarmee is de oprichting van de Raad voor de Journalistiek, het paritaire orgaan dat zich in de toekomst gaat bekommeren om de journalistieke en persdeontologie, een feit. De diverse medespelers zullen nu zo snel mogelijk hun leden voor de raad van bestuur van de vzw aanduiden, zodat die kunnen overgaan tot het samenstellen van de eigenlijke Raad voor de Journalistiek, en het aanwerven van de vaste secretaris van die Raad, die - zoals iedereen nu wel stilaan zal weten - de spil van het hele systeem van zelfregulering moet worden. Want, laten we het nog één keer herhalen, deze hele toestand is niet bedoeld om journalisten een beetje te koeionneren, integendeel. De vraag die zich in 1999, toen wij de eerste voorstellen voor een paritaire 'raad voor deontologie' hebben gedaan, opdrong, was simpel: gaan we met de sector zelf proberen de deontologische regels vast te leggen en te verfijnen, of laten we dat over aan anderen? Die anderen zouden dan de wetgevende en de rechterlijke macht zijn geweest. De wets- en decreetsvoorstellen lagen al klaar. Gelukkig hebben we onze partners de mediadirecties ervan kunnen overtuigen dat we het beter zelf kunnen doen.

Alle mediadirecties in Vlaanderen, behalve één. (Behalve twee eigenlijk, maar we hebben er alle begrip voor dat het persbureau Belga, met zijn tweetalige structuur, moeilijk in een stelsel aan één kant kan stappen als er aan de andere kant niets is).

De ene waarover we het hebben is de VRT, die ondanks onderhandelingen tot letterlijk de dag van de ondertekening zelf, afzijdig wenst te blijven. Waarmee we tot de ironische situatie komen dat de Vlaamse overheid (regering, parlement én administratie) de Raad voor de Journalistiek zeer genegen is en daadwerkelijk steunt, maar er niet in slaagt het enige mediahuis dat onder haar controle staat tot deelname te bewegen, iets wat bij de oprichting door ten minste één mediabons die actief is in zowel de kranten- als de weekbladen- en de televisiewereld, dik in de verf werd gezet.

De redenen die de VRT aanhaalt voor zijn afzijdigheid zijn velerlei. We gaan er hier maar twee (belangrijke) weerleggen. 'Wij bij de VRT hebben de best uitgebouwde deontologische procedure van de sector en hebben geen externe waakhond nodig'. Onzin, want de hele procedure binnen de Raad is er net op gericht om problemen in eerste instantie volgens de interne procedures van de mediahuizen aan te pakken. Het is maar als dat niet lukt, dat eerst de vaste secretaris, en dan eventueel de Raad voor de Journalistiek zelf in actie komen. Het andere argument, dat niet geformuleerd wordt door de VRT zelf, maar door de anderen, is: schrik om in het defensief te raken in een mediawereld die gedomineerd wordt door de Persgroep en de VMM van Christian Van Thillo. Hier moeten we toegeven dat de VRT door weg te blijven het soortelijk gewicht van alle andere partners, ook dat van de Persgroep, groter maakt. Maar ook zonder de VRT hebben Persgroep en VMM nog lang niet de controle over de 'directiehelft' van de Raad voor de Journalistiek, laat staan over de journalistenhelft. Dat de VRT dit initiatief aan zich voorbij laat gaan is jammer, maar dan vooral voor de VRT zelf.

Luc STANDAERT

Foto: Johan Van Cutsem

Nieuws uit de verenigingen

Raad voor de Journalistiek formeel opgericht

De WJ, haar zusterorganisatie van de gespecialiseerde journalisten (VJPP), de beroepsfederaties van dagbladuitgevers (VDP) en magazine-uitgevers (Febelma), en diverse audiovisuele media hebben op 6 maart hun handtekening gezet onder de Statuten van de nieuwe Raad voor de Journalistiek. Grote afwezige was de VRT.

Pol Deltour

Foto: Johan Van Cutsem

Een plechtig moment...

De plechtigheid vond plaats in het IPC in de Résidence Palace. WJ-voorzitter Luc Standaert en de algemeen directeur van de VDP, Alex Fordyn, leidden het geheel in goede banen. Een inleidende uiteenzetting kwam van Wim Criel, uitgever bij Roularta en lid van de werkgroep die de contouren van de Raad voor de Journalistiek uittekende. Hij had het over de vele evenwichtsoefeningen die de werkgroep had uitgevoerd, niet in het minst rond de speciale positie van de omroepredacties. Zij zijn immers wat hun deontologie betreft al onderworpen aan de decretaal ingestelde Vlaamse Geschillenraad.

De concrete organisatie van de nieuwe Raad werd powerpointgewijs uit de doeken gedaan door advocaat Herman Croux, raadsman van de werkgroep. Hij beklemtoonde dat de nieuwe Raad toch in de eerste plaats voor een ombudsdienst staat, die klachten zoveel mogelijk minnelijk dient te regelen. Wanneer dat niet lukt, komt de achttienkoppige Raad in actie. Advocaat Croux schilderde de uitgekende verhoudingen tussen journalisten, mediaverantwoordelijken en externen in de nieuwe constructie.

Piet Deslé, van de VMMA, somde de audiovisuele media op die reeds formeel intekenden op de Statuten. Naast VMMA (VTM, Kanaal2, JIM-tv, Topradio, Radio Mango en Q-Music) gaat het tot dusver om Vitaya, ENG Videohouse en PVS Productions. Ook Kanaal Z, 4FM, Radio Contact, en Photo News hebben hun deelneming toegezegd, maar konden de oprichtingsvergadering niet bijwonen. Nog andere

omroepen - waaronder regionale televisieomroepen - en productiehuizen staan klaar om bij te benen.

Rechtspersoonlijkheid

De grote afwezige tot dusver blijft de VRT. Tijdens de oprichtingsvergadering van 6 maart werd uitvoerig ingegaan op de redenen die de openbare omroep hiervoor inroept. Eens te meer was de conclusie dat de afzijdigheid van de VRT-top eigenlijk niet te begrijpen valt. Het is nu wachten op een initiatief van enkele verkozenen in het Vlaams Parlement, die de VRT-houding ook al niet echt normaal vinden.

Ondertussen gaan de oprichters verder met de praktische organisatie van de nieuwe structuur. Publicatie van de Statuten in het Belgisch Staatsblad zal de Raad rechtspersoonlijkheid geven. De samenstelling van de Raad van Bestuur en van de eigenlijke Raad voor de Journalistiek zal evenmin lang op zich laten wachten. De Raad van Bestuur komt het vervolgens toe de eerste Ombudsman voor de Vlaamse media te selecteren.

De uiteenzettingen van Wim Criel en Pol Deltour vindt u in extenso weergegeven hierna.

Nieuws uit de verenigingen

De zeven grootste misverstanden rond de Raad voor de Journalistiek

De nieuwe Raad voor de Journalistiek kan in brede kring op sympathie rekenen. Het belet sommigen niet om enigszins sceptisch te blijven, of soms zelfs ronduit tegen te zijn. En dus zetten we hier de voornaamste argumenten tegen de Raad nog eens op een rijtje, om er meteen een repliek op te geven. Noem het de zeven meest voorkomende misverstanden die rond de Raad voor de Journalistiek bestaan.

Pol Deltour

1. Misverstand 1. Een Raad voor de Journalistiek is in België niet nodig. Vlaanderen - heeft een brave pers.

Dit is niet de plaats om deze discussie uit te benen, maar één ding weten we wel: zelfs in de braafste klas van de school - als we die dus al zouden zijn - zitten doorgaans wel enkele stouterds. Dat zeggen wij niet, dat zeggen wel belangrijke mensen zoals wetenschappers en politici. Denk aan het recente onderzoek van Elchardus en Huuse over het tanende vertrouwen van de bevolking in de media. Denk verder aan de herhaalde oproepen van politici en ander verantwoordelijk volk om werk te maken van onze zelfregulering.

Nu is dat allemaal eigenlijk geen doorslaggevende reden om onze zelfregulering aan te pakken. Als met name politici ons maar ambetante wezens vinden, is dat juist een teken dat we goed bezig zijn. Erger is wel dat ook veel gewone mensen het af en toe moeilijk hebben met wat we doen. Zie opnieuw het onderzoek van Elchardus en Huuse. Zie ook het rijtje klachten dat jaarlijks bij de Raad voor Deontologie van de Journalistenbond terecht komt. Zie verder de aanslepende stroom schadeclaims die bij de rechtbanken binnen loopt. Denken we tot slot - maar niet in het minst - aan de vragen en klachten die journalisten zélf formuleren over deontologische vraagstukken.

Al die kritiek heeft ongetwijfeld te maken met de galopperende concurrentiedruk en commercialisering in de nieuwssector. Maar de enige oorzaak is het zeker niet. Minstens even veel speelt mee dat het publiek - ons publiek - vandaag veel mondiger geworden is, kritischer. Dat maakt dat elke fout die we maken, er eigenlijk een te veel is. Dat zijn we trouwens niet alleen verschuldigd aan ons publiek, maar ook aan onszelf. Als we van beleidsverantwoordelijken eisen dat ze feil- en vlekkeloos zijn, waarom wij dan niet?

2. Misverstand 2. Een Raad voor de Journalistiek moet beperkt blijven tot journalisten; daar hebben mediadirecties en zeker externen niets te zoeken.

Vooraf oudere journalisten blijven erbij: journalistieke deontologie is een zaak van journalisten alleen, van niemand anders, en zeker niet van louter door commercie gedreven uitgeverij of omroepdi-

recteuren, laat staan van bemoeizieke derden.

De andere, modernere stelling is dat deontologie in de journalistiek juist bijlange geen louter journalistieke aangelegenheid meer is. Hoe vaak hebben fouten niet te maken met een gebrekkige redactiebezetting, met slechte werkomstandigheden, met een tekort aan adequate vorming, met de druk van een of andere redactiechef, of erger misschien, van iemand van de commerciële dienst? Vandaar de paritaire samenstelling journalisten/redactieverantwoordelijken in de Raad voor de Journalistiek. Aan de betrokken bedrijfsleiders om vervolgens hun verantwoordelijkheid op te nemen, door positieve en desnoods ook negatieve maatregelen inzake personeelsbeleid. En dan de externen, zes, op een totaal van 18 in de Raad voor de Journalistiek. Vanzelfsprekend is het niet de bedoeling dat zij de besluitvorming gaan domineren, wel moeten zij deze gaan inspireren. En hoe dan ook zullen deze derden de maatschappelijke erkenning van de Raad vergroten. Nog een voordeel is trouwens dat zij eventuele blokkeringen tussen de groep journalisten en de groep directies kunnen verhelpen.

3. Misverstand 3. De Raad voor de Journalistiek valt in een bodemloze put, want op dit moment zijn er geen omschreven deontologische regels om toe te passen.

Het is een van de argumenten die de VRT-top dezer dagen uit de kast haalt om niet mee te moeten doen met de Raad. Nu gaat dit argument wel gedeeltelijk op, dat schrijven we trouwens zelf in onze Statuten en Memorie van Toelichting. Een van de hoofdpoddrachten van de Raad is namelijk de bestaande codes te 'verfijnen'. Maar daarmee is tevens dus gezegd dat er op dit ogenblik wel degelijk al kapstokken bestaan. Er zijn nationale codes uit 1971 en 1982 (de tweede is trouwens mee door de uitgeverij van dagbladen en magazines ondertekend). Er zijn diverse redactiecodes. En er is inmiddels een niet-onbelangrijke hoeveelheid uitspraken van de oude Raad voor Deontologie.

Bovendien mag men van die codes ook niet te veel verwachten. Een gedetailleerd, sluitend draaiboek voor het volledige journalistieke functioneren is onmogelijk en ongewenst. Deontologie zal steeds in zeer belangrijke mate casuïstiek blijven.

Nieuws uit de verenigingen

4. *Misverstand 4. Een Raad voor de Journalistiek schept bijkomende repressie voor de journalisten. Een Raad voor de Journalistiek, zegt de VRT-directie, komt neer op een 'uitzonderingsrechtbank' voor journalisten.*

Een absoluut onjuist argument, dat bovendien niet vreemd is van demagogie.

Het hangt er om te beginnen maar van af wat men onder 'repressie' verstaat. Duidelijk is alleszins dat een Raad voor de Journalistiek ook een heleboel repressie vermijdt. De repressie die gepaard gaat met klachten en schadeclaims bij de rechtbanken, bij voorbeeld. Rechtbanken die vervolgens een heel eigen invulling geven van wat een 'normaal zorgvuldig journalist' moet doen. Een zelfregulerende instantie gaat daarnaast ook allerlei ad-hoc-wetgeving tegen die de persvrijheid dreigt te perverteren. Denk aan wetgeving tot correctionalisering van persmisdrijven, of tot het strafbaar stellen van het 'namen noemen' of andere berichtgeving in gerechtszaken, of tot het bijkomend strafbaar stellen van inbreuken op de privacy in het algemeen.

Onze Raad voor de Journalistiek vermijdt tot slot de repressie die zou kunnen uitgaan van een staatsdeontologisch controle-orgaan voor de journalistiek, zoals voorzien in een decreetsvoorstel van de CD&V in Vlaanderen en in twee decreetsvoorstellen die op tafel liggen in het parlement van de Franse Gemeenschap. Ondertussen bestaat een dergelijke staatsdeontologische controle wel al in de vorm van de Vlaamse Geschillenraad voor Radio en Televisie. Vreemd toch dat de VRT-directie daar dan geen 'uitzonderingsrechtbank' in ziet.

Intussen heeft de Raad voor de Journalistiek allerminst de pretentie om zélf uit te groeien tot een rechtbank. De allereerste bedoeling is en blijft adviezen te geven, krijtlijnen uit te tekenen voor journalistiek gedrag. Voor de publicatie van de uitspraken is er uitdrukkelijk voorzien dat dit zal gebeuren met de nodige anonimiserings, zodat individuele journalisten niet ongepast gebrandmerkt worden.

De enige sanctiemogelijkheid die de Raad heeft, is het eventuele opleggen van een vermelding in de betrokken publicatie of - in het geval van de audiovisuele media - op internet of op teletekst. Dat zou echter slechts gebeuren wanneer het publiek, dat recht op correcte informatie heeft, naar het oordeel van de Raad ook recht op een dergelijke rechtzetting heeft.

5. *Misverstand 5. Met een Raad voor de Journalistiek worden kwaliteitskranten en -zenders gedegradeerd tot het niveau van de populistische media.*

Het gaat om een van de kroonargumenten van de VRT-top in zijn voorlopige afwijzing van de Raad. Zij, vinden zij, hebben niets van doen met de deontologische maatstaven van de tabloïds of commerciële zenders.

Het argument snijdt natuurlijk geen hout. Wat let de VRT, net zoals alle andere media die 'kwaliteit' willen serveren, om hun eigen, strengere codes te hanteren? Des te beter! En een zorg minder voor de VRT zelf, want met die strengere codes is het natuurlijk een

heel stuk minder waarschijnlijk dat ze op zeker moment uit de bocht zullen gaan. Trouwens, niet alleen de VRT heeft een eigen redactiestatuut annex deontologische code. Meerdere kwaliteitsbladen hebben dat ook, en dat belet hen allerminst om zich in te schrijven in een sectoriële zelfregulering.

Maar zo te zien maken niet alleen kwaliteitsmedia zich zorgen...

6. *Misverstand 6. Met de Raad voor de Journalistiek worden populaire magazines veroordeeld om Intellectualistische Kwaliteitsmedia te worden.*

Maar ook dat argument loopt mank. Want waar gaat journalistieke deontologie om? Dat is om niet meer of niet minder dan minimumregels. In essentie gaat het erom een soort van bottom-line te bepalen voor ons werk, waarvan we afspreken dat niemand eronder gaat. Die minimumregels zijn al veel langer gekend. We moeten eerlijk en loyaal zijn bij het garen van informatie (dat stelt bij voorbeeld de nood aan afspraken omtrent overval- en undercoverjournalistiek). We moeten onze vertrouwelijke bronnen afschermen. Verder moeten we de feiten brengen, en niets dan de feiten, tenzij we duidelijk maken dat we met commentariëren bezig zijn. We moeten respect opbrengen voor de privacy (dat stelt bij voorbeeld de nood aan een code over 'namen noemen'). En in sommige gevallen moeten we ook respect kunnen opbrengen voor een dwingend publiek belang (denk aan een informatie-embargo dat de politie vraagt wanneer ze op het punt staat iets belangrijks te ontdekken). Meer dan die regels moet en mag het niet zijn: de persvrijheid is en blijft natuurlijk het absolute uitgangspunt, dat maximaal moet uitgerokken worden.

7. *Misverstand 7. Met een Raad voor de Journalistiek is niets opgelost; in het commerciële mediaklimaat van vandaag heeft zelfregulering geen enkele zin.*

Een relevante kritiek. Het risico bestaat inderdaad dat de verwachtingen rond de Raad voor de Journalistiek te hoog gespannen zijn. Zoals gezegd, begint journalistieke deontologie bij een voldoende bezetting van de redacties, een behoorlijke verloning, goede werk-omstandigheden, een adequate vorming. Eén pijnpunt - het doet zeer veel zeer op dit moment - willen we u niet onthouden: de situatie van de zelfstandige journalisten. Ze zijn met steeds meer in aantal, maar velen werken onder condities zelfs de vergelijking met het sociaal statuut van poetspersoneel niet doorstaan.

Maar zelfs de deontologische controle stricto sensu begint niet bij de Raad voor de Journalistiek. Zelfregulering in de journalistiek begint wel op de redactievloer, in de discussies tussen journalisten, eind- en hoofdredacties. Sommige redacties beschikken intussen ook over een eigen ombudsdienst, of een redactieraad, en het is niet meer dan normaal dat die vervolgens aangesproken wordt. Het is pas wanneer dat allemaal geen resultaat oplevert, dat de Ombudsman van de Raad voor de Journalistiek ingeschakeld kan worden. Slechts wanneer ook hij of zij er niet in slaagt vrede te brengen, gaat de eigenlijke Raad aan het werk. De Raad voor de Journalistiek is met andere woorden niet het alfa en omega van de journalistieke deontologie, hij vormt er slechts het sluitstuk van.

De werkzaamheden van de werkgroep Raad voor de Journalistiek

Wim Criel
Uitgever Roularta

1. Voorgeschiedenis

De voorgeschiedenis begint met de thans bestaande Raad en College voor deontologie, opgericht in mei 1995 in de schoot van de AVBB. Ondanks alle handicaps, en met name de beperkte representativiteit voor de sector, leverden zij werkelijk voortreffelijk werk en beïnvloedden zij in ruime mate de opties van vandaag.

Een bijzondere impuls tot het verbreden van het draagvlak van de journalistieke deontologie werd gegeven door het Colloquium Pers-Justitie in de Senaat in december 1995. De dreiging van overheidsinmenging in journalistieke aangelegenheden werd dreigender dan ooit tevoren, ook al beseften de overheden zelf ook wel dat dit wellicht niet de meest aangewezen weg zou zijn.

Het probleem werd dus wel méér dan gebruikelijk aangevoeld, maar toch bleek de tijd nog niet rijp, want het probleem dobberde gewoon verder. Waarop toenmalig Minister De Clerck in 1999 een wetsvoorstel lanceerde dat voorzag in de oprichting van een vzw, om op die wijze een echte wettelijke regeling te vermijden.

Een tweede impuls kwam voort uit de hoorzitting van het Vlaams Parlement van 30 maart 2000, waar opnieuw de dreiging van de wettelijke draak voelbaar werd.

Minder dan 2 maand later, op 3 mei 2000 meer bepaald, zaten een aantal mediapartners, zowel van journalisten- als van uitgeverszijde rond de tafel. De sector besliste toen definitief de zaak zélf in handen nemen.

2. De werkgroep aan het werk

Ik zou de VVJ onrecht aandoen, als ik zou nalaten te vermelden dat zij de ware initiatiefnemers waren in deze aangelegenheid. Reeds op 1 september 1999 hadden zij al een embryonale eerste tekst klaar, die zij, samen met een aantal andere revindicaties, op 3 maart 2000 tijdens een Forum Vlaamse Mediadirecties - Vlaamse Vereniging van Beroepsjournalisten voorlegden aan de uitgevers van de geschreven pers.

Op de genoemde tweede vergadering van het Forum op 3 mei 2000 werd gesteld: "Inzake de valorisering (van het beroep van journalist) heeft de oprichting van de Raad prioriteit." Er werd een technische werkgroep samengesteld, en die ging op 22 mei 2000 onmiddellijk aan de slag.

De bereidheid en de slagkracht waren zodanig dat de werkgroep zes maand later reeds aan zijn tiende versie van statuten en zijn achtste versie van werkingsreglement zat. Maar ere wie ere toekomt: de Nederlandse Raad voor de Journalistiek stond voor een groot stuk model voor het systeem dat de grondslag vormt voor de Vlaamse Raad voor de Journalistiek.

In die tijd botste de werkgroep echter op een majeur probleem, dat voort kwam uit... precies een wettelijk ingrijpen. Het ging - en gaat tot op vandaag - om de bij decreet opgerichte Vlaamse Geschillenraad voor Radio en Televisie, aan wie de decreetgever een deontologische bevoegdheid, althans voor de audiovisuele sector,

had toegekend. Niet ten onrechte wilden de audiovisuele media een dubbele bevoegdheid vermijden, niet alleen principieel juridisch, maar vooral ook naar de burger toe. Iedere idee van shopping inzake deontologie moest koste wat het kost vermeden worden.

De werkzaamheden werden, in afwachting dat de tijd rijp zou worden, opgeschort, contacten werden gelegd met diverse ministers en administraties, ideeën werden intens uitgewisseld, maar echte vooruitgang werd er niet geboekt.

Op 10 augustus 2001, negen maanden later dus, besloot de werkgroep dan maar om ten minste de teksten tot hun eindstadium te brengen, en ondertussen de onderhandelingen met de audiovisuele sector te intensifiëren. Dit resulteerde in de daadwerkelijke medewerking, ook in de technische werkgroep, van de Vlaamse Media Maatschappij, een op zijn minst toch niet onbelangrijke medespeler in het medialandschap. Parallel bleef de werkgroep contacten leggen met de diverse actoren van de audiovisuele sector, die toch ruimer moet gezien worden dan de VRT, en die eveneens de productiehuisen, de internetmedia, pers- en fotoagentschappen en dergelijke media omvat.

3. Het voorlopige einde

Deze onderhandelingen hebben geleid tot specifieke oplossingen om de dubbele bevoegdheden te vermijden. Via overgangsbepalingen wordt er voor de audiovisuele media gewacht tot de Vlaamse decreetgever zijn intentie om de deontologische bevoegdheid uit het takenpakket van de Geschillenraad te lichten, in daden omzet. De molen draait misschien traag, maar hij draait nog!

Thans zijn we aan de negentiende versie van de statuten, aan de zeventiende versie van het werkingsreglement, aan de negende versie van het huishoudelijk reglement, aan de elfde versie van de memorie van toelichting, en de vierde versie van het federaal protocol. Reken minstens één vergadering per versie, en ontelbare elektronische gedachtenwisselingen tussenin, en u zal begrijpen dat hier ernstig en intens werk werd geleverd. Op den duur waren de teksten door de uitvergroting van bepaalde passages - met name waar de structuren en de delicate evenwichten ter sprake kwamen - zodanig gewijzigd dat zich herhaaldelijk herlezingen opdrongen om alle teksten terug op eenzelfde lijn te brengen.

Maar het is gelukt, wat vandaag ondertekend is, is een coherent en werkbaar geheel, al blijft het hoe dan ook een basistekst, waaraan de ervaring wel zal bijschaven.

Wat echter evenzeer belangrijk was, en tegelijk de grote stimulans uitmaakte voor de werkgroep, zijn de principes die in deze Raad worden gelegd. Principes die het delicate evenwicht willen belichamen tussen de verschillende democratische grondrechten, gaande van de absolute vrijheid van meningsuiting aan het ene uiteinde tot de bescherming van de intimiteit van de burger aan het andere uiteinde, met alle rechten die daartussenin liggen.

Dossier: Hoofdredacteurs

Tussen wal en schip, de hoofdredacteur

Volgens het roddelcircuit loopt er in Vlaanderen één hoofdredacteur rond met een heus voetbalcontract. De man in kwestie werd zo vaak bestookt met verleidelijke voorstellen om over te stappen naar de concurrentie, dat zijn eigen uitgever hem een (wellicht riant) nieuw contract bezorgde, met een transferclausule. Wie hem wil wegg kopen, moet een heuse transfersom betalen aan de uitgever.

Si non e vere ..., want dit illustreert perfect de rol van de tegenwoordige hoofdredacteur. Meer dan één van de redactiebazen die hieronder aan het woord komen gebruikt het woord zelf: de hoofdredacteur is de 'coach' van de redactie. Dat klopt alleszins in ten minste één betekenis. Als de ploeg slecht presteert is het de coach die de deur uitvliegt. En net als in het voetbal gaat er bijna geen maand voorbij zonder dat er in de perswereld ergens eentje zijn biezen mag pakken.

Ooit was er een tijd dat de hoofdredacteur niet de coach, maar het gezicht was, niet alleen van de redactie, maar van de hele krant. Het was de tijd van de 'politieke' kranten, de tijd dat de mediawereld verzuild was. Een krant had een hoofdredacteur, en ergens liep er ook een directeur rond, voor de commerciële zaken, omdat een krant immers toch ook een beetje een bedrijf was.

Dat was helemaal fout, zo hebben we geleerd. De voorbije twintig jaar is de Vlaamse mediawereld gesaneerd, en zijn ook de hoofdredacteurs gekortwiekt. Een hoofdredacteur is nu een hoger kaderlid, in eerder zeldzame gevallen lid van de directie. En elk mediahuis dat zichzelf respecteert heeft er verschillende in huis, tot drie stuks voor één krantentitel. Tegelijk zijn de hoofdredacteurs onzichtbaar geworden. Op één of twee uitzonderingen na, waar de hoofdredacteur duidelijk een pr-functie heeft, zijn hoofdredacteurs volstrekt ongekend bij het publiek. Commentaren schrijven doen ze al lang

niet meer. Om één of andere reden lijkt schrijven niet meer in het takenpakket van een redactieverantwoordelijke te passen. De hoofdredacteur van vandaag is drukdruk met een hoop dingen, die voor zijn eigen redactie vaak nogal vaag blijven, en voorts gerepsonabiliseerd in de weer met cijfers en budgetten.

Ergens in de voorbije twintig jaar is het verkeer van richting veranderd, en is de hoofdredacteur, ooit de vertegenwoordiger van de redactie bij de directie, de vertegenwoordiger van de directie bij de redactie geworden. De verkoop van kranten - om het bij die sector te houden -

is in die twintig jaar fors achteruit gegaan. Zou er een verband zijn? LS

Rudy Collier: Op het einde van de band neem ik eigen beslissing

Rudy Collier

Mijn bekommernis is zorgen dat de krant draait, dat de motor aanslaat. Ik zorg voor de uitwerking van het concept. Een groot voordeel dat ik heb, is dat ik mezelf niet moet veruitwendigen. Dat doet Yves Desmet. Ik laat met veel plezier de eer om op Terzake te gaan zitten, aan hem over. Ik zit in het midden van de redactie, niet in een apart bureau. Ik heb hier een soort van toeg staan. De meeste beslissingen worden daaraan genomen. Iedereen loopt hier twintig of dertig keer per dag voorbij. Dynamische permanentie vind ik belangrijk. Die werkt een hoge mate van aanspreekbaarheid in de hand. We hebben geen vaste tijdstippen voor overleg. Mijn taak is het coördineren van de onderdelen, het geheel soepel houden. Tegelijk probeer ik een eigen project uit te bouwen. En een eigen kop(pigheid) vorm te geven. De creativiteit moet voor een groot stuk bij de hoofdredacteur vertrekken. En ik moet ervoor zor-

gen dat ik de dynamiek, het engagement vasthoud. Ik ken de gevoelens en gevoeligheden Met de directie heb ik een respectvolle relatie. Dat respect komt van twee kanten. Ik voer met hen geen journalistieke discussies. Afbakenen van het terrein, vind ik zeer belangrijk. Ik ben maar deskundig op één terrein, dat is dat waarvoor ik aangeworven ben. Ik spring niet uit mijn koker, die koker is breed genoeg. Als men mij maar in mijn beslissingsrecht laat. Ik wil met iedereen over de krant praten. Met de directeur evenzeer als met de telefoniste. Maar dat gebeurt altijd aan het begin van de band. Op het einde van de band moet ik mijn beslissing kunnen nemen. Als je in een financieel slechte situatie terechtkomt, verandert dat plaatje misschien wel. Om de boite te redden. Op het einde van het jaar, als de budgetten bepaald moeten worden, treed ik wel in discussie met de directie. Dan vormen we een soort conclaaf. Dan moet ik wél uit mijn koker komen. Die gesprekken verlopen meestal al goed. Alles hangt dan af van de vertrouwensrelatie die er is.

Dossier: Hoofredacteurs

Philip Hilven: Zoeken naar billijke oplossingen

Foto: RUG - Tony Van Galen

Philip Hilven

'De hoofdredacteur zit in een grijze zone. Te vaak wordt hij als een deel van de directie gezien. Zelf probeer ik altijd de kerk in het midden te houden. Je kan er niet omheen dat een trein brandstof moet hebben, en ook machinisten. Toch voel ik mij op de eerste plaats journalist. Daarvoor is de reden heel eenvoudig. Iedereen zoekt in zijn beroepsleven naar de ontwikkeling van zijn sterkste kanten.

Voor mij is het ambacht zelf 'journalistiek'. En door het feit dat ik als journalist begon, zit ik nu waar ik zit.

En het is maar goed dat dat zo is. Je zou het verschil nogal merken als managers hoofdredacteurs zouden worden.

Natuurlijk moet ik als hoofdredacteur een aantal managersbeslissingen nemen. Dat betekent zoeken naar billijke oplossingen.

Als hoofdredacteur vind ik dat de VVJ er ook voor ons moet zijn. Het is belangrijk dat er een open cultuur heerst voor alle aspecten van de journalistiek. En dat alle standpunten er onderdak vinden. De VVJ moet ook aan hoofdredacteurs houvast bieden. En voor syndicale kwesties, laat daar de vakbonden voor opdraaien. Wij zitten anders te vaak op de wip.'

Philip Hilven is hoofdredacteur van TV-Limburg en VVJ-bestuurslid.

Dirk Veldeman: Vanuit gedrevenheid financiële taken erbij nemen

Foto: ROB-tv

Dirk Veldeman

Het wantrouwen tussen directie en hoofdredactie heeft altijd bestaan. Toen ik in 1992 bij Belga benoemd werd tot directeur informatie, kon ik niet actief blijven in mijn rol als bestuurslid van de journalistenvereniging. Zowel Belga als de AVBB waren die mening toegedaan. Ik moest toen vaststellen dat, toen Frans Van Erps lang voor mij hoofdredacteur was geworden, hij wél in de vereniging was kunnen blijven. Op een bepaald moment is er iets omgeslagen.. Sommige hoofdredacteurs hebben inderdaad te véél buffer gespeeld. Er is bij journalisten een sfeer gegroeid dat 'hoofdredacteurs niet te vertrouwen zijn'. Maar het is niet evident als hoofdredacteur. Precies daarom werden er overal nog bijkomende functies gecreëerd, en zijn er overal 'adjuncten' nodig. In sommige mediabedrijven hebben ze nu overal een aparte hoofdredacteur voor. Dat is voor een aantal problemen ook een oplossing. Bij ROB is het allemaal nogal kleinschalig. Dat heeft het voordeel dat ik hier bij alles betrokken ben. Anderzijds zit ik ver weg van Les Grands. Volgens de meest recente evoluties is er opnieuw een tendens dat hoofdredacteurs zich weer meer met de inhoud gaan bezighouden. Volstaat een collectief van eindredacteurs? Er moet toch iemand zich bezighouden met de vragen rond inhoud, afwisseling van nieuwsitems. En iemand moet de mensen motiveren. Soms moet ik zeggen: 'ik zou het ook graag zo hebben zoals jij het voorstelt, maar er is geen geld.'

Dat de hoofdredacteur de laatste van de directie is, zou ik niet durven stellen. Ze moeten zich natuurlijk bezighouden met activa en passiva. Dat budgetbeheer werd vanuit ons beroep doorgestoten naar de directies. En die materie is steeds belangrijker geworden. En zo zijn er journalisten die, vanuit hun gedrevenheid, dit financiële takenpakket erbij willen nemen, precies omdat ze er dan hun eigen accenten in kunnen leggen. Die verantwoordelijkheid mag niet onderschat worden. En in die rol worden de problemen steeds groter. De hoofdredacteur is de coach. Als hij niet genoeg meedraait met het bestuur, en ook als de resultaten niet goed zijn, dan heeft hij het gedaan. Ik heb intussen al in meerdere directiecomités meegedraaid. Soms zit ik daar dan te denken 'Godverdomme, die journalisten'. Maar dan is het mijn taak om hen te verdedigen. 'Luister eens', zeg ik dan, 'dat is typisch voor organisatoren van informatieverzameling. De journalisten dragen een stuk verantwoordelijkheid voor wat ze brengen. Zij hebben een grote nieuwsgierigheid. Ze zijn kritisch ingesteld. Het zijn per definitie moeilijke mensen, ambetanterikken. Natuurlijk laten ze hun kritische geest niet varen als het over hun eigen job gaat'. Als hoofdredacteur moet je dan zorgen dat ze hun job kunnen blijven doen. De hoofdredacteur moet dan de stroomtoevoer leveren die nodig is en waardoor tussen die verschikkelijke individualisten toch weer teams ontstaan.

Dirk Veldeman is hoofdredacteur van ROB.

Paul Daenen: Ik zou geen andere titel willen

Foto: Michel Wiegandt

Paul Daenen

Ik heb altijd gezegd, en ik blijf er ook bij, dat de redactie het hart van het bedrijf zou moeten uitmaken. Als dat niet zo is, is er iets fundamenteel mis. Maar een hart leeft niet alleen natuurlijk. De rest er rond heb je ook broodnodig. Het hart moet zuurstof krijgen. Dat is niet denigrerend bedoeld. Daarvoor blijf ik vechten. Anderzijds is het noodzakelijk dat ik op de hoogte blijf van wat er op het directieniveau gebeurt. Ik wil de samenwerking optimaliseren. Ik

wil weten wat er op promotioneel vlak allemaal gebeurt. Dat gebeurt via de directievergaderingen. Iedere vrijdag zit ik vanaf 11 uur, tot kort na de middag, in het Directiecomité. Maar ook daar probeer ik met mijn inbreng er uiteraard voor te zorgen dat de redactie er beter van wordt. Op de eerste plaats wil ik me journalist voelen. Maar ik zit ook in het directiecomité. Die nuances moeten juist zijn. Een andere titel als die van hoofdredacteur zou ik nooit willen.

Paul Daenen is hoofdredacteur van Het Laatste Nieuws.

Dossier: Hoofdredacteurs

Ivo Vandekerckhove: Knopen doorhakken doe ik

Foto: RUG

Ivo Vandekerckhove

Bij Het Belang van Limburg is de hoofdredactie redelijk duidelijk gescheiden van de directie. Voor alle managerstaken heb ik iemand boven mij. Die delegeert dan weer wel veel aan mij. Als het om de inhoud van de krant gaat, ben ik alleen verantwoordelijk. Er wordt zeker niet geïntervenieerd. Ik zit op de redactie in een kantoor met heel veel glas. En de deur staat altijd open. Elke leidinggevende functie geeft soms wel aanleiding tot

tegenstrijdige belangen, maar mits overleg, en met een dosis gezond verstand kun je veel problemen oplossen. Uiteraard ga ik

nooit solo slim. Maar als er knopen door te hakken zijn doe ik dat zelf. Uiteraard voel ik me - gràag - journalist. Soms droom ik nog wel van het volle leven als journalist. Naar schatting een vierde van mijn tijd breng ik nu door met managerstaken. Soms iets meer. Het varieert nogal. We hebben net een zware periode achter de rug, waarin er zwaar gesnoeid moest worden. Met PR-taken heb ik me nooit beziggehouden. Maar dat kan nu een probleem worden. Richard Swartenbroeckx deed dat wel. Misschien moet dat hier eens opnieuw bekeken worden met het oog op de toekomst. Misschien kunnen veel van die taken doorgeschoven worden naar iemand van de directie.

Ivo Vandekerckhove is hoofdredacteur van Het Belang van Limburg.

Jos Bouveroux: Kwetsbare positie

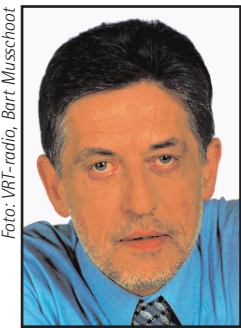

Foto: VRT-radio, Bart Musschoot

Jos Bouveroux

De hoofdredacteur moet ervoor zorgen dat de verschillende ploegen hetzelfde patroon, en ook dezelfde lijn aanhouden. Hij moet zorgen voor de nodige motivatie van de ploeg, en voor een goed omgevingsklimaat. Ik vang ook de klappen op, van binnenuit en van buiten uit. Ik hak de knopen door in moeilijke personeelskwetsies. Na overleg uiteraard, nooit autoritair. Soms moet ik de belangen van de redactie verdedigen tegen bepaalde instanties.

Hoofdredacteur zijn betekent ook een stukje waken over deontologie. Als hoofdredacteur moet ik in heel het huis. Ik schat dat ik 70 % van mijn tijd op de redactie ben, 30 % elders. De redactie mag

trouwens geen eilandje vormen. Ik heb een brugfunctie, vorm het overstapje. Dat brengt me in een kwetsbare, labiele positie. Het kan vergeleken worden met een trainer van een voetbalploeg. Als het goed gaat, geen probleem. Maar als het slecht gaat, heeft de hoofdredacteur het gedaan. De hoofdredacteur zit op een schopstoel, en moet zelf zijn nek uitsteken. Ik streef altijd naar consensusoplossingen, maar kan uiteraard niet wachten op unanimitieit. Die zal er ook wel nooit zijn op een redactie. Op de eerste plaats al omdat er nogal wat journalisten zijn met een groot ego. Ik blijf er altijd vanuit gaan dat niet de individuele ambitie belangrijk is, maar wel de ambitie van de groep.

Jos Bouveroux is hoofdredacteur van de VRT-Radionieuwsdienst.

Guido van Liefveringhe: Flexibele structuur creëren

Foto: VUM

Guido Van Liefveringhe

Als algemeen hoofdredacteur van de kranten Het Nieuwsblad, De Gentenaar en Het Volk, en lid van het directiecomité van de VUM, sta ik enerzijds garant voor de onafhankelijkheid van de redactie, die overigens in een akkoord is vastgelegd. Anderzijds ben ik de permanente pleitbezorger van de noden en wensen van de redactie en van de journalisten. Tegelijkertijd ben ik voor hen het informatiekanaal bij uitstek voor wat de betreft de commerciële en economische gang van zaken. Maar tussen beide is een waterdicht beschot opgetrokken en dat is maar goed ook. Gezien de bijzondere omstandigheden onder dewelke ik bij de VUM ben gestart, staan bovenaan mijn prioriteitenlijstje :

1. het uittekenen en bewaken van de profilering van de krantentitels, overeenkomstig de journalistieke basics en deontologie;
2. het stoppen van de terugval van de oplage de laatste jaren, waar-

na opnieuw een oplagestijging mag worden verwacht;

3. het herstellen van de "fair competition" in de mediemarkt, wat de diversiteit en het pluralisme van de media en dus ook de leefbaarheid van de diverse persbedrijven in ons land blijvend moet garanderen.

Voor de redactie en haar journalisten, die zoals hoger onderstreept volledig onafhankelijk van directie en commerciële diensten opereren, betekent dat het creëren van een nieuwe dynamiek en het op poten zetten van een eenvoudige en flexibele structuur met de juiste man/vrouw op de juiste plaats. En het organiseren van de aflossing van de wacht. Voor de VUM-groep gaat het om een ondubbelzinnige herbevestiging van zijn geloof in zijn "core business", het uitgeven van kranten, en zijn democratische opdracht van vierde macht. En, last but not least, voor de krant en haar lezers het begin van een hernieuwde en sterkere vertrouwensrelatie die steelt op journalistieke integriteit, geloofwaardigheid en kwaliteit.

Dossier: Hoofdredacteurs

Paul De Baere: De hoofdredacteur "onthoofd"

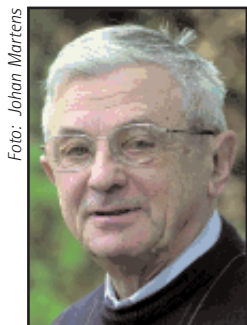

Foto: Johan Martens

Paul De Baere

Het is altijd zo geweest en wellicht zal het ook zo blijven dat in een dagbladbedrijf de journalisten de "moeilijke jongens" zijn. Ze zijn eigenwijs, willen steeds hun zin doen, hebben geen besef van financiën en denken dat de krant van "hen alleen is". Om het daarbij te houden, want er zijn wel nog "mooiere verwijten" te horen. Per definitie was de hoofdredacteur dan ook in de ogen van de directie de kop van jut, want hij kon zijn eigen journalisten niet in toom houden. Ze eisten

steeds meer papier, ze waren nooit met genoeg journalisten, ze wilden steeds meer en betere werkingsmiddelen, de advertenties gingen steeds met de mooiste plaatsen lopen, van het sluitingsuur trokken ze zich weinig aan, om maar van hun loon- en vakantie-verlangens te zwijgen... Toen kwamen directeurs-generaal op het idee: we maken zo een hoofdredacteur ook directeur, zoals de directeur van de promotie, de advertentie, de technische dienst, het personeel. We kapselen hem in de directie in en zo zullen we hem (en de redactie) intomen. De hoofdredacteur moet leren mee oog te hebben en verantwoordelijkheid te dragen voor de commerciële kanten van het dagbladbedrijf. Hij krijgt zijn budget voor financiën, papier, personeel, documentatie, enz. Hij moet als directeur tenslotte mee instaan voor het algemeen beleid en zich daarnaar schikken, los van welke redactionele overwegingen ook. Maar een hoofdredacteur verandert ge niet door van hem ook nog een directeur te maken, een titel die hij niet vroeg en die hem het gevoel gaf van de redactie "losgeweekt te worden". Maar de meeste hoofdredacteurs bleven in de ogen van de algemene directeur, toch nog altijd te veel journalist en te weinig directeur. Een verwijt dat ze geregeld te horen kregen. Maar de eerlijkheid gebiedt ook de positieve kanten van het directeurschap te zien, met name als redactieafdeling mee betrokken te worden in het algemeen beleid. Bij beslissingen over het aankopen van een pers, kon de hoofdredacteur-directeur zijn zeg doen en er over waken dat "de techniek" de redactie niet beval wanneer het sluitingsuur viel. Bij besprekingen over advertentië-werving, promotiecampagnes, personeelsbeleid, enz. werd de redactie betrokken. Dat de hoofdredacteur daarbij zitting had - wel adviserend, niet stemgerechtigd - in de raad van bestuur, kon ertoe bijdragen dat de beheerder-aandeelhouders ook de klok van de redactie hoorden. Tegelijk kon de hoofdredacteur redactionele beleid verdedigen. Zo ging het een tijdje redelijk goed. Maar door de toenemende commerciële druk, de niet aflatende concurrentie, de

gestegen productiekosten (o.m.papier), grepen de uitgevers naar bijkomende hulpmiddelen om het marktaandeel van de krant (voor de advertenties) niet te verliezen en het liefst te verhogen. De intrede van allerlei soorten managers moest de oplossing brengen. Er kwam een bladmanager, iemand die "wist" hoe kranten er best uitzagen en gepromoot worden. Er moest ook iemand komen voor de vormgeving. Het beeld (foto's, tekeningen, cartoons) en de titels moesten meer aandacht krijgen. De lay-outmanager, art director en nog veel andere indrukwekkende titels zagen het licht. Maar dat was nog niet voldoende. Wat vroeger de hoofdredacteur met zijn ploeg allemaal deed, kon best eens door iemand van buiten bekeken worden, iemand die onbevooroordeeld en op wetenschappelijk gestoelde methodes eens zou zeggen hoe het beter kon. Consultants, onderzoeksbureaus deden hun triomfantelijke intrede en zwaaiden met hun speciale enquêtemethodes. Het was de tijd "van de grote verandering" en andere krachtige slogans. Het aanschijn en inhoud van de krant zouden grondig veranderen, verbeteren en er stond geen maat op de komende oplagestijging, waarna het advertentievolume door het verbeterde imago zou toenemen. Maar een deugdelijk onderzoeksbureau gaat niet over één nacht ijs: de vergaderingen volgden elkaar op in ijltempo, de slides vlogen in het rond, er werd met termen en begrippen gegoocheld tijdens de "brainstormsessies" en meters hoge rapporten vulden de redactiekantoren. Men kwam tot de conclusie dat een krant een product was zoals een ander (met de gevleugelde woorden van een directeur-generaal: of ik sigaretten of kranten moet verkopen, dat maakt mij niet uit). Een dagblad werd marktonderhevig, maar werd ook een product dat voortdurend aangepast moest worden, dat bestendig geëvalueerd moest worden en dat door managers moest begeleid worden. Voor de follow-up zou het onderzoeksbureau tegen een "matige" vergoeding wel zorgen. Zo werd door het creëren van allerlei titels en functies in de redactie, de hoofdredacteur onthoofd. Had hij al adjunct-hoofdredacteurs, hij kreeg ook nog een algemeen hoofdredacteur, naast een bladmanager, een budget-controller, een promotieverantwoordelijke, enz. Bovendien werd hij "begeleid" door adviseurs die de onderzoeksbureaus volgaarne ter beschikking stelde. Het prijskaartje van die operatie was navenant. Onderzoeksbureaus geraak je zo maar niet meer kwijt, en ze kennen de prijs. Adviseurs moeten "dik" betaald worden... anders deugen ze niet! Na korte tijd moest het bedrijf herstructureerd worden. Een nieuw liedje begon, als het al geen zwanenzang was!

Paul De Baere is gewezen hoofdredacteur-directeur van Het Volk.

College van hoofdredacteurs: informeel contact

Hoofdredacteurs in Vlaanderen verenigen zich in het 'College van Hoofdredacteurs'. Een wat geheimzinnige naam, die staat voor een informeel groepje.

'De bedoeling van het College was een aantal knelpunten, pijnpunten te definiëren. En indien mogelijk naar een gemeenschappelijk standpunt te zoeken. Het belangrijkste is echter informeel contact houden met elkaar. In het College is iedereen vertegenwoordigd. De

kranten, de audiovisuele media, de magazines. Het College is er niet om alle problemen op te lossen. Het is ontstaan in een periode 'toen kranten hoofdredacteurs bij elkaar wegkochten'.

De Franstalige collega's hechten naar verluidt meer belang aan hun College. Zij komen ook vaker bijeen.

(AD)

Van man-met-tuffertje naar Captain of Industry

Jan Backx

Drieëntwintig jaar geleden brak ik "in bevolen dienst voor de krant" mijn arm. Er wachtte me een pijnlijke revalidatie, in het gezelschap van twee gigantische roestvrije breinaalden, die de orthopedisch chirurg tijdelijk in mijn bovenarm had gehamerd. Thuis zittend kreeg ik onverwacht bezoek van mijn hoofdredacteur. De vergrijsde generaal bij de gekwetste soldaat... Toen de generaal hoorde dat ik aansluitend voor de zoveelste sessie bij de kinesist werd verwacht, bood hij mij in vaderlijke hoffelijkheid een lift aan. Het werd een rit in het al wat beduidende Japanse autootje, dat de brave man zich jaren voordien uit eigen portemonnee had aangeschaft.

Het tuffertje paste in het beeld dat mij - nog véél vroeger - was opgehangen door de toenmalige éminence grise van de Antwerpse rubriek "gebroken armen en benen". We zaten samenzwerderig in een uithoek van een politiebureau, toen ons de eedaflegging van een splinternieuwe commissaris ter ore kwam. "Jongen, van de wedde van zo'n gasten kan een journalist alleen maar dromen!", knorde het mannetje van "De Gazet van Hard Werken", die met bretels en opgerolde mouwen zijn vurig bemind ambacht kwam beoefenen.

De goede ziel dwaalde...

Het was de tijd toen jonge broekjes op redacties geamuseerd piekerden over het raadsel hoeveel méér een hoofdredacteur op zak mocht steken dan, pakweg een redactiesecretaris, wiens wedde makkelijk in de tabellen van "de conventie" kon worden nagevlooid. Onze wilde fantasie bleef binnen de serene perken van "hooguit een paar tienduizend frank...?" En dan nog vroegen we ons met enig schuldgevoel af of we niet aan het overdrijven waren.

Journalistiek was een serieuze zaak. Op gewichtige TV-debatten zag het gazetten-voetvolk af en toe één van zijn generaals zitten. Die droegen hun lintje of rozetje in het knoopsgat met waardigheid. De schamele compensatie voor hun gematigd inkomen en doorgaans de vrucht van hun betoonde trouw binnen de verzuilde maatschappij.

De tijden zijn inderdaad veranderd. De huidige hoofdredacteur van een blad dat zich ernstig neemt, vlijt zich al snel neer in het zacht kerkende leder van een geleasde BMW. Liefst een zwarte, want dat zou volgens sommige waarnemers de licht erotiserende belangrijkheid van de functie kracht bij zetten. Waar ik mijn oude hoofdredacteur nog moest uitleggen waar zich de folterkamer van de kinesist bevond, kan de nieuwe generatie superchefs vanzelfsprekend rekenen op satellietsturing om de weg te vinden.

Jaloers op de dikke slee? Nee, maar het verschijnsel is wel illustratief voor wat er aan de gang is in de regionen van de hoofdredacties. Er is een immens contrast ontstaan tussen de journalistieke halfgoden, met de mytische contracten, waarvan men zich afvraagt welke baas zo'n clauses ondertekent, versus de jonge, wat artistiek-avontuurlijk gemotiveerde arme drommels, die onderaan de ladder staan en kunnen worden gedumpt als ze "niet productief of moedwillig" zijn. Sukkels, die zich voor hun journalistieke ambacht soms moreel en financieel blauw investeren, maar ondertussen van hun privé-leven al te vaak een jammerlijke puinhoop maken.

Het gematigde, contemplatieve bloed van de journalist als bevoor-

rechte ooggetuige, lijkt meer en meer weg te vloeien uit de aders van de hoofdredacteurs-nieuwe stijl. Zij profileren zich steeds gretiger als "Captains of Industry": de begenadigde bladenmakers die de kassa van hun uitgevers moeten doen rinkelen en op wier hoofd terecht gouden sommen worden gezet...

De jongste jaren hebben er paleisrevoluties gewoed, die aanleunen bij het Oude Rome en Shakespeare. Hier werd een complete redactietop afgeslacht en buiten voor de leeuwen gegooid, ginds cultiveerde men een soort Madame Tussaud-galerij, waar uitgerangeerde hoofdredacteurs als niet meer meetellende wassen beelden worden bewaard.

We zien ook dat de hoofdredacteur uit één stuk, die opkomt voor zijn krant én journalisten, een historische figuur is geworden. Uitgevers installeren steeds gretiger de formule van de duo-hoofdredacteurs. Een kneepje uit alweer het Oude Rome, waar een cesar minder beducht moest zijn voor een duo, dat voorbestemd is om mekaar onderling in de gaten te houden en desnoods te kortwieken? Doorgaans leiden de figuren die momenteel aan de commandotoetsen zitten, een verborgen leven. Een beetje zoals in slotkloosters. Over de buitenwereld - die toch de biotoop bij uitstek van iedere journalist zou moeten zijn - worden achter dubbel gelaagde ramen en in de cleane geur van airconditioning voorgeprogrammeerde stukken naar maat gemaakt. Heeft een medium dan toch "een gezicht" nodig, dat de honneurs waarneemt in pakweg een TV-debat, dan is het nog maar zelden een hoofdredacteur maar vaak een speciaal daartoe gekneed commentator, die de onzichtbare chefs zeker niet voor de voeten zal lopen.

Vroeger was er het rozetje in het knoopsgat... Voor de geëngageerden in de nieuwe journalistieke cultuur het bewijs bij uitstek van de verfoeilijke vriendjespolitiek waaronder de maatschappij der vaders heeft gezocht. Zonder enig gevoel voor nuance spreken ze er smalend over en lichten ze hun brandijzer om de haverklap uit het vuur. Ondertussen woekert in hen wél iedere minuut de panische angst om ook maar de minste rimpeling te veroorzaken in de wijdvertakte commerciële belangen van hun mediabazen-uitgevers. Het vroeger o zo makkelijk doorprikbare etiket van vriendjespolitiek heeft plaats gemaakt voor een gewichtiger klinkend maar tegelijk veel raadselachtiger begrip dat synergie heet.

Richard Swartenbroekx overleden

Op donderdag 15 februari jongstleden is in het Gasthuisbergziekenhuis in Leuven Richard Swartenbroekx overleden. Hij was achttien jaar lang hoofdredacteur van Het Belang van Limburg en vele jaren nationaal voorzitter van de Katholieke Journalisten van België.

Foto: RUG

Richard Swartenbroekx

Swartenbroekx werd op 29 maart 1939 in Sint-Truiden geboren. Nog tijdens zijn militaire dienst stak hij als avondmedewerker op Het Belang van Limburg een hand toe. De redactie telde toen nauwelijks vijftien journalisten. In 1960 trad Richard officieel in dienst. Aanvankelijk deed hij zoals iedereen het meest uiteenlopende journalistieke werk, maar al gauw bleek dat hij een groot talent had om het werk te coördineren en problemen op te lossen.

Vandaar dat de toenmalige uitgever van Het Belang van Limburg, wijlen Jan Baert, hem uitkoos als redactiecoördinator, met name bij de overschakeling van het oude druksysteem naar het offsetdruken. Een overgang die een grote vernieuwing van het redactiewerk veroorzaakte en die door Richard in goede banen werd geleid. In het begin van de jaren '80 werd hij chef-redacteur en in 1985 hoofdredacteur. Daarnaast was hij vele jaren lid van het directiecomité van Concentra, nationaal voorzitter van de Katholieke Journalisten, beheerder van de Unie Katholieke Dagbladen en lid van de 'Erkenningscommissie'.

Richard kon leiding geven zonder veel drukte te maken, zonder grote woorden. Hij bracht rust, zegt iedereen die hem heeft gekend. Een vriendelijke, innemende man die alles kon gedaan krijgen zonder een onvertogen woord. Op de directie-etage nam hij het altijd voor zijn journalisten op, ook, en vooral, als ze in de

fout gingen. Daar was hij heel principieel in. Een zachte man dus met opvallende, vandaag zou misschien gezegd worden, ouderwetse, principes.

Dat bleek ook toen hij veertien jaar geleden ziek werd. Tussendoor werd hij ooit voor de duur van vijf jaar gezond verklaard, een keer ook nog eens voor drie jaar. Telkens kwam de ziekte terug, kreeg hij een nieuwe klap en toch bleef hij overeind. Vreemd genoeg is Richard nooit bedlegerig geweest en dus bleef hij op vaste tijdstippen naar de redactie komen, tot een paar dagen voor zijn dood. Niemand begreep waar hij de kracht vandaan haalde. Het moet de kracht van zijn principes zijn geweest. Toen hij 42 jaar geleden in dienst kwam, bestonden 'de media' alleen maar uit de NIR en de dagbladen. Vandaag heb je voor die opsomming je twee handen nodig. En samen met die omgeving veranderde ook de aard van de krant. Oude mannen willen op een redactie wel eens verzuren. Maar Richard stond altijd achter de evolutie van Het Belang van Limburg. Hij was zelf die krant. Hij moedigde de jonge wolven altijd aan. 'Een goeie krant vandaag,' zei hij dan. Zijn sterkste lofbetuiging luidde 'een boom van een krant vandaag' ('ne boewm van 'n gazet', op z'n Sint-Truidens). Een prachtige uitdrukking omdat kranten nu eenmaal van bomen worden gemaakt; omdat een krant ook wel graag in de hoogte wil reiken. En natuurlijk omdat "ne boewm" nu eenmaal groter is dan een gewone boom.

Met Richard Swartenbroekx verliest de Vlaamse journalistiek 'a gentle man', zoals zijn krant na zijn overlijden schreef, een grote meneer, die dat absoluut niet wou zijn. Die dat gewoon wás.

VVJ zoekt halftijdse secretariaatskracht (m/v)

De VVJ (beroepsvereniging van de Vlaamse beroepsjournalisten en tevens uitgever van dit eigenste blad) zoekt een bijkomende, halftijdse secretariaatskracht.

Kandidaten beschikken over

- feeling voor ledenadministratie, abonnementenbeheer, boekhouding
- kennis van informaticaprogramma's zoals Word, Excell en Access

Wij van onze kant bieden u

- een boeiende werkomgeving
  - interessante dossiers

Onmiddellijke indiensttreding.

Verloning af te spreken.

Kandidaten sturen een sollicitatiebrief en omstandig curriculum vitae naar Pol Deltour, nationaal secretaris VVJ, Internationaal Pers Centrum, Résidence Palace 2de verdieping, Wetstraat 155, 1040 Brussel.

VUM: Gaten op redactie worden realiteit

Op de drie VUM-krantenredacties zullen weldra de concrete gevolgen voelbaar worden van het vertrek van ongeveer 65 journalisten. De afgelopen weken kon de directie lijsten opstellen van alle categorieën 'vertrekkers'. Hier en daar is nog onduidelijkheid over de cijfers. Op de redacties vielen vier naakte ontslagen. 30 journalisten werden met verplicht of vervroegd brugpensioen gestuurd. Zeventien gaan deeltijds werken of kozen voor brugpensioen. En het contract van de 25 tijdelijken werd niet verlengd.

Momenteel heerst er nog altijd verwarring over de definitieve resultaten van de onderhandelingen die de directie voerde met (kandidaat-)vertrekkers. Het lijkt wél duidelijk dat er meer vrijwillige vertrekkers zijn dan verplicht was. Dit lijkt plausibel om diverse redenen. De gevoerde onderhandelingen hebben volgens de insiders ontegensprekelijk een goeie financiële basis opgebouwd voor de betrokkenen. Tegelijk blijft echter voor iedereen dagelijks de bange vraag rijzen hoe het verder moet met de VUM. Weinigen zijn er gerust in. En ook het psychologisch effect speelt een niet te onderschatten rol. 'Als ze mij niet meer willen inschakelen, wat voor zin heeft het dan nog dat ik blijf?'

In de volgende weken zullen (veel van de) betrokkenen hun laatste dag kloppen, en vallen er effectief 'gaten' op de redacties. Voor de onderhandelaars van vakbonden en VVJ begint dan opnieuw een zware tijd. Verwarrend voor iedereen, bijzonder moeilijk voor de onderhandelaars in het zenuwcentrum. Deze week is in dat verband

een eerste gesprek gepland met Jo Van Croonenborch. Het is de bedoeling dat dossier per dossier (sport, edities) wordt besproken wat de mogelijkheden zijn.

Daarnaast blijven de hachelijke dossiers als evaluaties en functieclassificaties latent aanwezig op de agenda. De eerste schokgolf die de Gossetlaan op haar grondvesten deed trillen, en slechts een voorproefje bleek van wat er in het najaar moest volgen, is intussen bijna een jaar geleden. En allerminst is er in dat opzicht een 'oplossing' uit de bus gekomen. VVJ- en vakbondsafgevaardigden ijveren ervoor om voor eind juni een afhandeling van deze dossiers te bereiken. Van de directie is in dit opzicht niet veel meer geweten dan dat ze 'tijd vraagt'.

De VVJ-delegatie beseft nu al dat voor deze 'inhoudelijke' discussies weer opnieuw vooral op haar tussenkomsten gerekend zal worden. Tijdens de afgelopen weken werd de VVJ even een betrekkelijke rust gegund, omdat de betrokken journalisten voor afhandeling van persoonlijke dossiers met de directie, meestal een beroep bleken te doen op hun délégués van de officiële vakbonden.

Intussen is bekend dat de directie van alle kanten brieven heeft gekregen met klachten over de nog steeds aanslepende moeilijkheden, vooral in en vanuit de drukkerij. Ondanks alle beloften moeten betrokkenen in en buiten de VUM nog dagelijks vaststellen dat de diepgaande problemen nog steeds onopgelost bleven.

(AD)

Freddy De Pauw (De Standaard): Nationale CAO was te verkiezen

Foto: Johan Van Cutsem

Freddy De Pauw

Na net geen dertig jaar bij De Standaard heeft Freddy De Pauw zopas de deur van de VUM definitief achter zich dicht getrokken. Zijn hoofdredacteur en chef organiseerden voor Freddy en zijn collega's van De Standaard nog een drink als afscheid. Freddy heeft er alles meegeemaakt, en kan zeker niet beschuldigd worden van een gebrek aan sociale inzet.

In maart 1971 startte De Pauw zijn carrière als journalist bij De Standaard. Na

het faillissement van de krant in 1976, en sedert de oprichting van de VUM, werd De Pauw syndicaal actief. Méér dan twintig jaar lang was hij BBTK-afgevaardigde. En sedert 1983 maakte De Pauw deel uit van de VUM-Ondernemingsraad.

'De eerste jaren na het faillissement leefden we in een euforie. De Standaard groeide permanent, had nauwelijks concurrentie. Ook Het Nieuwsblad stond zeer stevig. Op het einde van de jaren '80 is daar verandering in gekomen. Met de concurrentie, begon ook de druk om beter te presteren, toe te nemen. Allerlei adviseurs van buitenshuis passeerden de revue. Consulente kwamen en gingen. Aan begrippen als 'integrale kwaliteitszorg' heb ik als journalist altijd getwijfeld. Ook beweringen, zogezegd gebaseerd op de resultaten van enquêtes, hebben mij nooit veel vertrouwen ingeboezemd.

Tijdens de jaren '90 doken allerlei nieuwe initiatieven op. Die bleken

op termijn niet altijd veel vruchten af te werpen. In die periode werden de redacties volledig gescheiden. Het Nieuwsblad kwam op een andere verdieping terecht dan De Standaard. Persoonlijk vond ik dat zeker geen verbetering. We zagen onze collega's nog nauwelijks, en wisten niet meer wat er omging op de andere redactie. We kenden elkaars problemen nog amper. Als je een Ondernemingsraad moet bijwonen, en zeker ook als je een CAO moet onderhandelen, laat het zich raden dat die vervreemding een nadeel is.

Persoonlijk vond ik de breuk van een nationale CAO naar bedrijfs-CAO's nog zo'n slechte zaak. Dat redacties individueel binnen hun eigen bedrijf méér zou kunnen afdwingen, bleek al gauw een illusie.

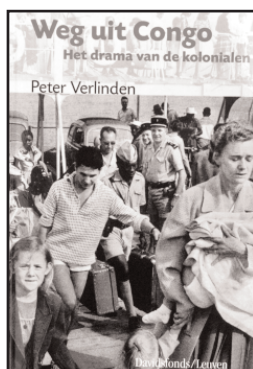
Hoogstwaarschijnlijk heb ik de mooiste periode van de journalistiek meegemaakt. Wij hadden een toffe werksfeer, én kregen nog de kans expertise op te bouwen. Dat was echt een privilege. Ik heb me kunnen bezighouden met dingen die ik graag deed. En we werden er nog - redelijk - goed voor betaald ook. Nu zie ik alle dagen hoe jonge collega's van hier naar daar gejaagd worden. Ze worden tewerkgesteld in preciaire contracten, die niet veel goeds meer voorstellen ... Alleen om af te slanken, dààr lijkt de VUM nu plots weer geld voor te hebben !

Als gepensioneerde hoop ik nog lang actief te blijven. Als alles een beetje meezit, duik ik volgend jaar op in een eigen hotelletje in Zwalm. Eerst is er nog wel veel opknappwerk. Maar het wordt echt de moeite. De collega-journalisten mogen komen kijken!

(AD)

Nog lang niet weg uit Congo

Foto: Johan Van Cutsem

Veertig jaar na de onafhankelijkheid blijft Congo de gemoederen in België beroeren. En dat gemeenschappelijke verleden raakt maar niet verteerd. Getuige daarvan de hevige reacties die 'Weg uit Congo' van VRT-journalist Peter Verlinden teweg bracht. Verlinden, die vijftien oud-kolonialen hun verhaal liet vertellen, begaf zich op bijzonder politiek incorrect terrein, waardoor hij de banbliksems van enkele collega's over zich afriep - tot in het christelijke Tertio toe. «Toen ik drie jaar

geleden de bibliotheken indook op zoek naar meer informatie over de gebeurtenissen van juli 1960, viel me op dat er nooit veel gepubliceerd is over wat deze Belgen net na de onafhankelijkheid is overkomen», zei Verlinden bij de voorstelling van zijn boek. «Ik wil het verhaal van deze mensen brengen, niet meer of niet minder. Hun lijdensweg is één van de vele facetten van het Congolese dekolonisatieproces.» Zoals bekend begon het Congolese leger meteen na de onafhankelijkheid te muiten en waren tientallen Belgen het mikpunt van wraakacties. Verlinden krijgt onder meer het verwijt dat hij zonder al te veel zin voor kritiek de oud-kolonialen aan het woord laat en geen oog heeft voor de perfide gevolgen van de

Belgische kolonisatie van Congo.

Verschillende gesprekspartners van Verlinden hekelen echter het Belgische «apartheidssysteem» in Kongo, zoals Frederik Ral die in Kongo woonde: «Als wij naar de winkel gingen, namen we de voorkeur. Daar mochten tien zwarten staan aan te schuiven, die wachtten allen tot wij bediend waren. Niemand nam daar aanstoot aan, iedereen vond dat vanzelfsprekend.» Tijdens zijn research kwam Verlinden een 42 jaar oud rapport van een onderzoekscommissie op het spoor. Deze commissie had onder de hoede van het Hof van Cassatie grondig uitgezocht wat er sinds de onafhankelijkheid van Kongo op 30 juni 1960 met de Belgen was gebeurd. Van dit rapport, dat de wandaden tegen de Belgen kort na de Kongolese onafhankelijkheid beschrijft, bestonden amper drie exemplaren. Hoewel hij hemel en aarde bewoog, kreeg Verlinden geen inzage in het rapport. Om de privacy van de slachtoffers en hun nabestaanden te respecteren, zo klinkt de officiële uitleg.

De publicatie van 'weg uit Congo' heeft inmiddels tot verscheidene parlementaire vragen geleid om alsnog het rapport of tenminste de politieke conclusies hieruit vrij te geven.

Roger Huysman

Peter Verlinden, Weg uit Congo. Het drama van de kolonialen. Davidsfonds, Leuven. 19,75 euro (797 Bf).

Onder embargo

Op 19 april om 20 uur organiseert de tweetalige afdeling Brussel-Brabant van de AVBB in het Résidence Palace een algemene vergadering waar een (nieuw) bestuur verkozen zal worden. Deze 'grootste maar minst actieve afdeling' wil de werking opnieuw verstevigen, en zoekt daarom ook naar kandidaten die mee aan deze kar willen trekken. Thans werken drie journalisten op de ene of andere manier aan het voortbestaan van de afdeling. Het zijn **Eric Vercruyse**, **Raf Custers** en **Philippe De Camps**. Wie belangstelling heeft, kan het gemakkelijkste per e-mail contact opnemen met ericvercruyse@yahoo.com. ●●● En de afdeling Antwerpen-Limburg organiseert op zaterdag 30 maart de traditionele rondvaart op de Schelde vanuit Antwerpen. Dit jaar wordt er gevaren richting 'Stille Waters'. In Mariekerke, Hamme en Sint-Amands wordt een wandeling langs beide Scheldeoevers voorzien. Hiervoor inschrijven kan bij voorzitter **Raymond De Craecker** of secretaris **Ann Deceunynck**. ●●● **Filip Rogiers**, ex-De Morgen en sedertdien Knack, keert terug naar De Morgen. Daarmee volgt hij precies dezelfde carrièrekronkels als een goede vriend van hem, **Walter Pauli**, die het bij zijn terugkeer wel tot adjunct-hoofdredacteur van De Morgen bracht. ●●● Bij Houtekiet verscheen zopas 'Happy Days', een roman waarin VRT-journalist **Louis Van Dievel** het verhaal vertelt van **Louis Van Thillo**. Het debuut van deze thrillerauteur is een rauwe misdaadroman over een Kalmthoutse journalist die voortdurend dronken is. Van Dievel: 'Dat ik zelf een stevig alcoholicus ben geweest, is geen geheim. In mijn boek beschrijf ik wat had kunnen gebeuren als ik nooit genezen was'. Het boek kost 15,50 euro. ●●● Voorzitter **Jaak Vandyck** van de RTV-journalisten blijft een geliefd gespreksonderwerp, ook in hogere kringen. Opgevangen uit een gesprek van **Christian Van Thillo** met een andere krantenbaas: 'Dat ze bij Concentrea die Jaak Vandyck nog niet hebben buitengegooid, kan ik maar niet begrijpen.' ●●● VUM-journalist **Marc Helsen** heeft voor zijn boek 'De Grote Trek' de 'Grande Award 2001' ontvangen. Dat is een onderscheiding die het maandblad Grande uitreikt aan de man of vrouw die het best de Grande-filosofie uitdraagt. Die filosofie is: 'Reizen op een originele, onbevangen manier en interesse tonen voor andere culturen.' ●●● De Raad voor Deontologie heeft de klacht van CD&V parlements lid **Carl Decaluwé** voor 'politiek bevooroordeeld gedrag' van **Yves Desmet**, hoofdredacteur van De Morgen, afgewezen. De Raad besliste dat 'een krant en per definitie zijn journalisten zich politiek kunnen profileren. Dit behoort tot de essentie van de persvrijheid. 'Wat de controle van audiovisuele journalisten op hun politieke neutraliteitsplicht betreft, verwees de Raad door naar de Vlaamse Geschillenraad voor Radio en TV, die een overheidsorgaan is. ●●● Ook een klacht van het Antwerpse parket tegen een andere De Morgen journalist werd afgewezen. De klacht was gericht tegen een berichtgeving over een nog lopende observatie-operatie van de politie rond een pyromaan. Volgens de Raad voor Deontologie bracht het artikel de politie-actie niet in het gedrang en werden ook de betrokken agenten niet in gevaar gebracht. ●●● Bij De Morgen zijn ze al een maand aan het tobben wat aan te vangen met de reactie van de VVJ op het beruchte artikel van **Douglas De Coninck**. Een Recht van Antwoord werd door hoofdredacteur **Collier** geweigerd, maar directeur **Wim Coesens** zat daar toch een beetje mee verveeld. DM liet weten dat een ingekorte versie van het Recht van Antwoord zou kunnen als Opiniestuk, maar bij het ter perse gaan van deze DJ bleek dat ook die ingekorte versie te lang was naar de smaak van DM. Wordt vervolgd. ●●● Een Recht van antwoord dat de Erkenningscommissie stuurde, werd wél gepubliceerd.

Nieuws uit de verenigingen

WJ en AVBB vergaderden in Résidence Palace

'Waar samengewerkt wordt, kan winst gemaakt worden'

Op 23 februari 2002 hielden de journalistenverenigingen WJ, AJP en de overkoepende AVBB, voor het eerst in het Résidence Palace uiteraard, hun de jaarlijkse Algemene Vergaderingen.

Ann Deceunynck

Voorzitter Luc Standaert opende de WJ-vergadering. 'De vereniging had een druk jaar achter de rug. Om de vijfjaarlijkse hernieuwing van de persdocumenten in goede banen te leiden, waren heksentoeën nodig'. Een bijzonder zwaar sociaal dossier was dat van de VUM. De WJ kwam daar in haar volle breedte in beeld'. Johan Rasking (VUM) liet zich zeer genuanceerd uit. Voor hem is toch duidelijk dat de samenwerking tussen WJ en andere bonden voorbeeldig was. 'Die frontvorming heeft een aantal mensen gered'. Luc Standaert stelde vast dat 'waar samengewerkt wordt, winst gemaakt kan worden'. Bij de Werkgroep zelfstandigen juicht de voorzitter de samenhang toe. 'Luc Vanheerentals heeft ongelooflijk veel inspanningen geleverd'. De voorzitter beloofde dat vrijkomende ruimte en geld ter beschikking gesteld zullen worden van de zelfstandigen. De voorzitter merkte nog op dat 'één telefoontje naar Pol Deltour volstaat om het jaarlijkse lidgeld eruit te hebben'. Zelfstandig persfotograaf Jos Verhoogen kaartte de specifieke problematiek aan. 'Niemand kan ontkennen dat de plaats van zelfstandigen onder druk wordt gezet door de vasten'. 'De vasten proberen zich in principe ook het lot van de zelfstandigen aan te trekken', stelde Luc Standaert. 'Al zitten zij inderdaad altijd een schuifje veiliger'. Josse Abrahams merkte bij De Persgroep dat de uitgevers met precies hetzelfde probleem zitten, en zich afvragen wie hun gesprekspartners zijn bij de zelfstandigen. Pol Deltour deelde ter kennisgeving mee dat de verhouding tussen loontrekkende en zelfstandige beroepsjournalisten de jongste tijd geëvolueerd is van 4/5 - 1/5 naar 3/4 - 1/4.

Moeilijke frontvorming

Luc Vanheerentals zelf was niet tevreden over het voorbije jaar. 'Behalve schouderklopjes hebben we eigenlijk niks bereikt'. Luc Standaert antwoordde dat de verstandhouding tussen WJ en uitgevers niet schitterend is. 'Persoonlijk ben ik ervan overtuigd dat we in de toekomst terug CAO's zullen afsluiten, voor vasten en voor zelfstandigen. Maar nu moeten we nog door de periode heen dat iedere mediabaas denkt dat hij het op eigen houtje beter kan'. Guido Roelants merkte op dat bij de RUG intensieve pogingen gedaan werden om ook de zelfstandigen in de dialoog te betrekken. 'Maar we stelden vast dat ze elkaar ook onder de duiven schieten. Sommigen zijn tevreden met onwaarschijnlijk slechte bedragen, anderen protesteren altijd. Al te vaak zijn zelfstandigen alweer verdwenen van werkvloer en onderhandelingstafel, nog voor je hun naam kent. Ook dat vergemakkelijkt de frontvorming niet'. Het hele jaar werd er gewerkt aan het dossier van de verhuis naar Résidence Palace. 'Eind goed, al goed', werd de conclusie. Na maandenlange zenuwlopende onderhandelingen konden er behoorlijke voorwaarden afgedwongen worden. 'En toen moest de verhuis noodgedwongen gebeuren op het slechtst denkbare moment, net op de jaarwisseling toen de persdocumenten vernieuwd moesten worden'. Ook de voorbereiding van het dossier van de Raad voor de Journalistiek was zeer tijdrovend. De Journalist werd al een beetje routine. Hij heeft de verwachtingen bevestigd. Het blad wordt zeer goed gelezen. Om financiële redenen moest toch beslist worden het verschijningsritme te wijzigen. Per

1 januari 2002 werd De Journalist, weliswaar vier pagina's dikker, toch een maandblad. 'Wij hebben het nu zelf kunnen checken. Onze uitgevers maken ons niets wijs als ze zeggen dat de reclamemarkt iets anders is dan de lezersmarkt', wist Luc Standaert. Met het dossier opleiding is de WJ bezig. Iemand schrijft een project uit. Wanneer die opleiding een feit zal zijn, is nog niet duidelijk. Raymond De Craecker merkte op dat de vereniging het contact met de basis heeft verloren. Luc Standaert antwoordde daarop dat er in veel gevallen er wél informele contacten zijn. 'Dat er geen systematische vergaderingen van redactieafgevaardigden meer zijn, klopt. Het bleek dat wij er vaak toch dezelfde mensen tegenkwamen als op de bestuursvergaderingen. Bovendien hoeven contacten niet altijd via vergaderingen te verlopen, maar zijn gewone informele contacten vaak zeker zo goed'. Pol Deltour antwoordde nog dat De Journalist ook een waarborg is voor contact tussen de vereniging en de leden. Philip Hilven deelde de mening dat er eens zou moeten nagedacht worden over de manier van werken. 'Waarom worden er niet eens vaker informele initiatieven genomen. Daarmee kan het gevoel dat op een aantal redacties heerst 'Wanneer doen jullie eens iets voor ons?' tegengegaan worden. Josse Abrahams meende dat hij die belangstelling van de leden om deel te nemen aan sociale activiteiten, niet zo hoog inschat. 'Een e-mail sturen doen ze nog net'. Luc Standaert stopte de discussie en stelde vast dat de aanwezigen zich alvast zelf niets hoeven te verwijten. 'Wij zijn hier weeral. Die anderen niet'. Pol Deltour stelde nog de oprichting voor van de Raad voor de Journalistiek.

IPV-voorzitter

Na de WJ-vergadering werd de AVBB-vergadering gehouden. AJP-voorzitter Philippe Leruth dankte Luc Standaert voor zijn persoonlijke inzet die geleid had tot de verhuis naar Résidence Palace. Hij dankte eveneens AJP-penningmeester Xavier Zech die ervoor gezorgd had dat de verhuis vanuit de Steenkoolkaai snel en zonder grote kosten was kunnen verlopen. In 2001 werd duidelijk dat het Reprobel-geld er zou aankomen. In het begin van 2002 is het JAM-schip echt binnengevaren. Intussen hebben de JAM-leden een uitkering op hun rekening ontvangen. Namens Patrick Martens werd het Jaarverslag van de Raad voor Deontologie voorgelezen. Luc Standaert bedankte Erkenningscommissie die de hernieuwing van de persdocumenten afgehandeld heeft 'alsof ze nooit iets anders gedaan had'. Na de vergaderingen werd aan de aanwezigen een receptie aangeboden, en konden de geïnteresseerden de nieuwe AVBB-kantoorruimten gaan bekijken.

Kurt Tuerlinckx werd verkozen als nieuwe afgevaardigde van de Afdeling Antwerpen-Limburg in het bestuur. Hij vervangt Koen Verstraeten die ontslag gaf om persoonlijke redenen. In een korte voorstelling zei Kurt, voorzitter van het Internationaal Perscentrum Vlaanderen, dat het zijn bedoeling was met de structuur van het IPV de WJ te versterken.

Kurt Tuerlinckx

Foto: Johan Van Cutsem

Mens achter het nieuws

Piet Schepens: 'Voor elke journalist zitten er drie op andere diensten'

Ann Deceunynck

Foto: Wauters & Fasseur

Piet Schepens

'Het waren emotioneel en financieel harde noten om te kraken. Ge krijgt plots het statuut van werkloze. Ge moogt niets bijverdienen. Ik heb twee jaar full-time gezocht naar een vaste baan. Maar ik was blijkbaar te oud. Het enige wat eventueel te vinden was, was een job waar ik mocht werken voor het loon dat ik als bruggepensioneerde kreeg. Mijn vrouw Ludwine en ik hebben uiteindelijk de tering naar de nering gezet.'

In 1997 werd de Gazet van Antwerpen een bedrijf in herstructurering, en kende voor Piet Schepens een carrière van precies dertig jaar op de stadsredactie een bijzonder onzacht einde.

Piet Schepens was niet toevallig in de journalistiek terechtgekomen. Eerst had hij een opleiding als regent Nederlands-Engels-Duits gevolgd. Maar taallessen geven zag hij niet echt zitten. Hij begon dan maar aan tolkenstudies. In de kandidaatsjaren behaalde hij daar twee keer grote onderscheiding. 'Toen las ik dat ze bij De Gazet een journalist zochten. Het ingangsexamen werd op een zaterdag georganiseerd. Omdat wij die zaterdag toevallig geen les hadden, wilde ik mijn kans wagen. Toen bleek dat ik geslaagd was en kon beginnen, stond ik voor een serieus probleem. Ik moest mijn vader overtuigen, want die vond dat ik beter eerst een serieus diploma behaalde. Mijn lievelingszus heeft me over de streep gehaald. Zij vond dat ik de job moest aannemen, gewoon omdat ik dat liever zou doen. Ik heb er nooit spijt van gehad.'

'Het was een prachtige tijd. Als Antwerpse journalisten hielden wij elke donderdag onze vaste reünie met collega's van andere kranten in ons stamcafé in de schaduw van het stadhuis. Maar eigenlijk zaten de meesten er alle dagen. De collegialiteit kon daar alleen maar bij winnen. We kenden elkaar, en wisten wat we aan elkaar hadden. We wisten ook wie er het afstapte net voor het zijn beurt was om een rondje te betalen ...'

'Maar nu hebben ze daar allemaal geen tijd meer voor. Iedereen moet rap naar zijn gazet. En op die redacties, daar is het ook veranderd. Ik vergelijk het met mijn garagist. Als ik van hem een dure rekening krijg, dan verdedigt die zich ook. 'Voor elke man die hier aan een auto werkt, zegt hij, zijn er hier drie anderen nodig voor het administratieve gedeelte en zo. Bij de kranten is het net zo. Voor één die schrijft, zitten er drie anderen op diensten die niets met de redactie te maken hebben. Of, erger nog, anderen die al bezig zijn met de inspanningen van die journalist te verknoeien.

Hoewel Piet Schepens (57) geboren werd in Brugge, en hij nu al lang in Haasdonk woont, noemt hij zichzelf een rasechte Antwerpenaar. Als ik bij mij thuis de straat oprijd, draait mijn auto automatisch naar de richting Antwerpen. Nooit naar Sint-Niklaas.' Piet heeft nooit de stadsredactie willen ruilen voor wat anders. 'Ze hebben van mij de ombudsman willen maken, en op een ander moment boden ze mij een aantrekkelijke functie aan op een buitenredactie. Gelukkig ging het twee keer om een voorstel dat ik mocht weigeren. Want Antwerpen was mijn lief, al is het een lief dat ik met velen deel.'

Geen standbeeld of binnenpleintje is hem onbekend. Geen enkel evenement ontsnapte aan zijn aandacht. Nu nog volgt Piet de (Antwerpse) actualiteit op de voet. 'Elke dag lees ik drie kranten. In vergelijking met 20 jaar geleden zijn de kranten zeker beter geworden, vooral wat bijvoorbeeld de lay-out betreft. En er staan méér verschillende onderwerpen in. Maar soms slaat de balans over. Sommige culturele evenementen waar anderhalve man en een paardenkop komen naar kijken, krijgen een halve pagina ruimte. En een prachtige artiestenmis die 2.000 man lokt, krijgt alleen een korte aankondiging. Ze doen dat zeker om jongeren aan te trekken. Maar ik vind dat ze de ouderen in de kou zetten. In de kranten is te weinig diepgang te vinden. Maar dat is niet de fout van de journalisten. Die staan onder steeds grotere druk. Alles moet rap gaan. Ik mis daarvoor reflectie van de redactie. Die reflectie bepaalt voor een groot stuk de kwaliteit van de krant.'

Piet heeft in de journalistenwereld nog steeds zijn vaste vrienden, maar heeft de voorbije jaren - noodgedwongen - de klemtoon verlegd naar familie en kleinkinderen. 'Ik heb me nogal geëngageerd als grootvader. Ik heb daardoor de kleinkinderen hun eerste stapjes gezien, hun eerste woordjes gehoord. De oudste zit in het eerste leerjaar. Ik leer hem rekensommetjes maken, en we lezen veel. Als ik er nu niet voor hen zou zijn, zou dat allemaal (weer) allemaal aan mij voorbij gaan. Mijn vrouw is sedert het begin van ons huwelijk full-time huismoeder geweest. Ik vond het niet nodig dat zij haar werk als naaister verder zette. Als de kinderen thuis kwamen, hielp zij hen met hun huiswerkjes. Ze was de grote vriendin van onze twee zonen, die nu 30 en 34 jaar oud zijn. En ze is altijd hun toeverlaat gebleven. Als ze met een probleem zitten, komen ze daarmee eerst naar haar.'

Nieuws uit de verenigingen

Elfde editie Fotopersprijs Vlaanderen

Vlaamse persfotografen in onstabiele beroepssituatie

Op 22 februari werd in de KBC-Toren te Antwerpen voor de elfde keer de prijs-uitreiking georganiseerd van de 'Fotopersprijs Vlaanderen', een initiatief van de afdeling Antwerpen-Limburg van de Beroepsunie voor Beeldjournalistiek in Vlaanderen, dat mede gerealiseerd wordt door de hele beroepsunie van Fotojournalisten. Traditiegetrouw opent het tentoonstellingsjaar in de KBC-Toren met de Fotopersprijs Vlaanderen.

Ann Deceunynck

Dit jaar kreeg de organisatie ook de steun van National Geographic, en werd hiermee één nieuwe prijs toegekend. Organisator Jan Prenen, voorzitter van de afdeling Antwerpen-Limburg, had in zijn uiteenzetting bijzondere belangstelling voor de grote problemen waarmee de persfotografen in Vlaanderen worstelen. 'Het redelijk vreedzame beroepsterrein waarop onze collega's zeer actief zijn, wordt overschaduwd door een - voor de buitenwereld onzichtbare - maar niet aflatende sociaal onstabiele beroepssituatie. Vaste werknemers worden al te vaak met ontslag bedreigd, en de redacties worden na het uitrangeren van 50-plussers overspoeld met onervaren zelfstandigen. De vergoedingen waren altijd al laag berekend, maar de jongste vijf jaar blijven de tarieven verder dalen. Daar staat tegenover dat zware financiële investeringen moeten gebeuren. De betrokken partijen, zelfstandigen, uitgevers en mediacommissie moeten nodig en dringend samen rond de tafel gaan zitten, waarbij een streven moet ontstaan naar correcte en nageleefde afspraken en tarieven.

S-curve

Ook gouverneur Camille Paulus is traditiegetrouw aanwezig op de uitreiking. Hij had aandacht voor de intellectuele eerlijkheid die de jongste jaren bij de persfotografen soms zwaar onder druk komt te staan. 'De persfotograaf wordt meer dan ooit geconfronteerd met de vraag naar intellectuele eerlijkheid. Van een rechtgeaard en verstandig fotograaf mag immers verwacht worden dat hij bepaalde grenzen niet overschrijdt, dat de gevoelens van degene op wie hij de lens gericht houdt, niet op een brutale manier worden uitgebuit, en dat het beeld dat wordt vastgelegd, niet choqeert, maar de kijker integendeel aanspoort tot reflectie en uitnodigt om zich in te leven in de situatie van de gefotografeerde. Alle fotografen weten dat het van dag tot dag moeilijker wordt om als 'geweten' van de maatschappij op te treden. Op een ogenblik dat in medialand omwille van de lieve centen de commerciële S-curve (seks, schandaal en sensatie) zonder veel scrupules tot waardemaatstaf is verheven, wordt het

voor de fotojournalist een bijzonder delicate opgave om een gulden middenweg te vinden tussen de dwang om te scoren en zijn fundamenteel ethisch besef, dat hij als persfotograaf - die naam waardig - niet opzij mag schuiven, want dan tekent hij op termijn zijn eigen doodvonnis. Hij heeft er dus alle belang bij zich niet in dienst te stellen van wat dan ook.' 'Ik ben echter blij te kunnen vaststellen dat de Vlaamse persfotografen nog altijd het principe huldigen van 'eerlijk duurt het langst'. Zij wensen gelukkig niet het weinig stichtende voorbeeld te volgen van sommige buitenlandse, op sensatie beluste paparazzi. Terecht worden hier een verdiend eerbetoon gebracht aan deze mannen en vrouwen die van de ene opdracht naar de andere hollen, steeds proberend met één momentopname een heel verhaal te vertellen!'

Voor het werkjaar 2001 werden 350 foto's ingezonden. De jury bestond uit vertegenwoordigers van de sponsors, de communicatieambtenaar van de provincie Antwerpen, de directeur van het Eurotel en de directeur van het Museum voor Fotografie.

Dit jaar werden voor het eerst de foto's ingedeeld in rubrieken actualiteit, cultuur, natuur & milieu, evenementen, sport, ludiek, buitenland en artistiek. Voor het eerst ook werden een aantal genomineerden uitgekozen alvorens de jury de werkelijke laureaten bepaalde.

Praktisch

Naast een selectie van de inzendingen en uiteraard de winnende foto's kunnen de bezoekers ook kennismaken met het nieuwste aan apparatuur voor de fotojournalist. Bovendien loopt er, i.s.m. het SISA Afd. Fotografie, een minitentoonstelling 'Persfotografen in spe?' met werk van studenten SISA.

De tentoonstellingen lopen t.e.m. 8 april in de KBC-Toren, Schoenmarkt 35 te Antwerpen. Openingsstijden: alle werkdagen van 9 tot 18 uur, zaterdag van 13 tot 16 uur. Toegang is gratis.

Nieuws uit de verenigingen

Ter gelegenheid van de uitreiking van de Fotopersprijs Vlaanderen werd door een actiegroep een 'Open Brief' uitgedeeld aan de aanwezigen. Hierop werd de aandacht gevestigd op de inmiddels bekende problematiek die de persfotografen treft.

"Sinds een vijftal jaren zijn de vergoedingen voor de zelfstandigen in vrije val. Oneerlijke concurrentie voor pseudo-persmensen en bijverdieners maken het steeds moeilijker om zilver in de perswereld te overleven.

(...)

De investeringen daarentegen (digitalisering) zijn fors gestegen. Het globale inkomen zakte de jongste vijf jaren met 15 tot 20 %. Het aantal opdrachten is niet evenredig gestegen; in de meeste gevallen is het gewoon niet mogelijk nog meer uren te presteren. De sociale en familiale grenzen zijn hier meestal al lang overschreden.

Voor de meeste journalisten is een perskaart méér dan een metalen plaat achter de autoruit. Het is een erkenning van

een job die de meesten zeer gedreven uitvoeren. Een kaart waar een gedrevenheid, een beroepsfierheid en een bijzonder engagement achter schuilen.

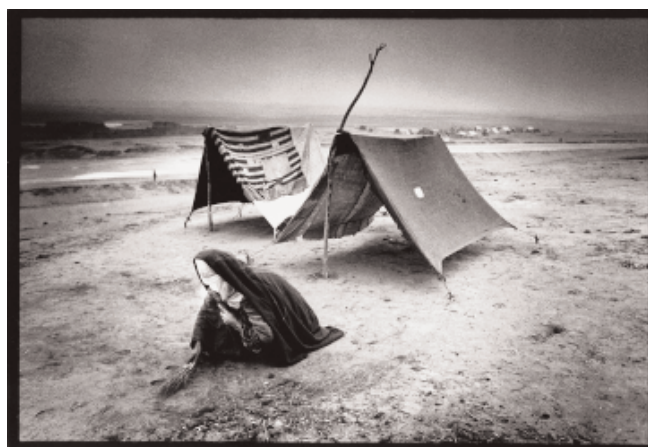
Het uitreiken van een dergelijke kaart mag gerust aan een aantal strikte voorwaarden worden gekoppeld. Maar er moeten ook rechten aan gekoppeld worden; ook journalisten die beantwoorden aan hoge normen hebben recht op bescherming. Daartoe dient de wettelijke regeling aangepast te worden, en gelijkgeschakeld aan de wetgeving in de andere Europese landen en aan de tijdgeest.

(...)

De jongste maanden is er een nieuwe besparingsgolf op gang gekomen. De freelancer heeft echter weinig keuze: onderbetaalde tarieven aanvaarden of een andere job zoeken. Maar er staat een nieuwe lading enthousiaste, onwetende kandidaten klaar waar handig gebruik wordt van gemaakt. Ook jonge journalisten dienen beschermd te worden tegen profiterende 'klanten' en zichzelf." (AD)

Laureaat Fotopersprijs Vlaanderen

Laureaat Fotopersprijs Vlaanderen

Laureaten Elfde Fotopersprijs Vlaanderen

Nick Hannes won met 'Landed/geland' in de categorie 'Evenementen' de Prijs Coolens en Deleuil.

Ludo Mariën won met 'Vaarwel Sabena' in de categorie 'Actualiteit en politiek' de Prijs van de KBC.

Wim Daneels won met 'Baron Toots, Jazz Middelheim' in de categorie 'cultuur' de Prijs van BASF.

Tim Dirven won met 'Kou, modder, oorlog en ziekte: Afghanistan' in de categorie 'buitenland' de Prijs Ford Motor Company Belgium.

Jan Van de Perre won met 'Koninklijk Toilet' in de categorie 'ludiek' de Prijs Brouwerij De Koninck.

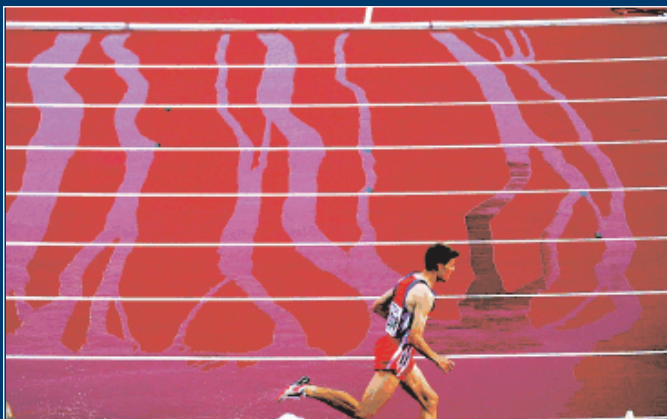
Bert Hulselmans won met 'Euromania' in de categorie 'actualiteit en politiek' de Prijs Electrabel.

Thomas Vanhoute won met 'Luc Lamine' ook in de categorie 'actualiteit en politiek' de Prijs Metro Foto.

Tim De Waele won met 'Vreugde' in de categorie 'Sport' de Prijs van de Vlaamse Gemeenschap.

Pol De Wilde won met 'Schaap op wacht voor de koeltorens van Doel' in de categorie 'Natuur en Milieu' de Prijs National Geographic.

Foto's: Laureaten Fotopersprijs Vlaanderen.